

Rudolf Rasch

Duizend brieven over muziek van, aan en rond
Constantijn Huygens

1650

Verwijzingen naar deze tekst graag op de volgende manier:
Rudolf Rasch, Duizend brieven over muziek van, aan en rond Constantijn Huygens: 1650
<https://huygens-muziekbrieven.sites.uu.nl/>
Voor opmerkingen, suggesties, aanvullingen en correcties: r.a.rasch@uu.nl
© Rudolf Rasch, Utrecht/Houten, 2019
18 februari 2019

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN GIUSEPPE ZAMPONI (BRUSSEL)
28 FEBRUARI 1650
5030

Antwoord op een verloren gegane brief van Zamponi.

Samenvatting: Huygens bedankt Zamponi voor de uitnodiging tot het bijwonen van de uitvoering van diens *Ulisse*. Werkzaamheden verhinderen hem echter gehoor te geven aan de uitnodiging.

Over een antwoord door Zamponi is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLVIII, fol. 71r: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgaven: Worp 5, nr. 5030, p. 38: samenvatting.

— Rasch 2001b, Aanhangsel nr. 2, pp. 142-143: volledig, met Nederlandse vertaling.

Namen: Leopold Wilhelm van Oostenrijk.

Titel: *Ulisse* (Zamponi 1650).

Glossarium: armonico (harmonisch); attione (opera).

Transcriptie

Al Signor Gioseppe Zamponi, Maestro di Cappella del Serenissimo Archiduca d’Austria, à Bruxelles.

28 Febraro 1650.

Molto Illustre Signor mio Osservatissimo,

Obligatissimo mi ritrovo alla di Lei cortesia per haver voluto ricordarsi dell’affetto mio particolare verso ogni cosa harmonica, per occasione di quella bellissima attione, la quale, se non m’inganno, hoggi va rappresentata sotto la Sua nobile condotta, come hebbe nascita dal Suo eccellentissimo ingegno. Volesse Iddio che lecito mi fosse di rendermi partecipe di spettacolo così glorioso. Son sicuro ch’il simile non fu mai veduto, nè anco forse lo sarà, in questi paesi. Ma l’obbligo in fine di questi miei carichi di corte e publici non ¹compatisce con tanta mia felicità. Facciami il favore, Vostra Signoria, di credere che con tutto l’animo mi ci haverà presente, come sempre mi troverà pronto à farGli fide, in occasioni del Suo servitio, della perfettissima stima che mi resta delle Sue virtù e meriti singolari, da quel tempo che ne feci prova à grandissimo mio piacere e contento. E Li bacio le mani, ecc. Alla Haya, l’ultimo di Febraro 1650.

Vertaling

Aan de heer Giuseppe Zamponi, kapelmeester van de aartshertog van Oostenrijk, te Brussel.

28 februari 1650.

Edele heer,

Ik voel mij zeer verplicht dat u zo vriendelijk hebt willen zijn zich mijn bijzondere voorliefde voor al het harmonische te herinneren, ter gelegenheid van die prachtige ²opera die, als ik mij niet vergis, ³vandaag wordt vertoond onder uw leiding, zoals hij ook ontsproten is aan uw briljant vernuft. Ik zou waarlijk willen dat het

1. <compatisc~~one~~>, als correctie van <compatiscono>.

2. Giuseppe Zamponi, *Ulisse nell’ isola di Circe* (1650), op een libretto van Ascanio Amaltheo, met balletten van Giambattista Balbi en machinewerk van Giovanni Battista Angelini, geschreven en opgevoerd ter viering van het huwelijk van koning Philips IV van Spanje met Maria Anna van Oostenrijk.

3. Huygens vergiste zich toch: *Ulisse* was al enkele dagen eerder, op 24 februari 1650, in première gegaan.

mij mogelijk was een dergelijk prachtig schouwspel bij te wonen. Ik ben er zeker van dat iets dergelijks nog nooit is vertoond in deze landen, en misschien wel nooit weer zal worden vertoond. Maar uiteindelijk laten mijn verplichtingen jegens het hof en het algemeen zich niet met een dergelijk groot geluk mijnerzijds verenigen. Doe mij de gunst, mijnheer, te geloven dat u mij met geheel mijn geest erbij aanwezig zult hebben, zoals u mij ook altijd klaar zult vinden staan om, bij elke gelegenheid dat ik u van dienst kan zijn, u te overtuigen van de volmaakte hoogachting die ik koester voor uw kundigheden en bijzondere verdiensten, sinds ik mij daarvan kon overtuigen tot mijn grote tevredenheid en voldoening. En ik kus u de hand, enz. Den Haag, de laatste dag van februari 1650.

THOMAS WILLEBOIRTS [ANTWERPEN]
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)
BEGIN 1650
5033

Antwoord op een verloren gegane brief van Huygens.

Samenvatting: Willeboirts zegt de portretten van Prins Hendrik en prins Maurits te verwachten, en hoopt zijn eigen werk volgens afspraak in mei af te hebben. Hij is verheugd dat de aan Huygens toegezonden snaren zijn bevallen. Hij maakt melding van een luit, die door de Poolse oorlog minder snel dan bedoeld aan Huygens zal worden geleverd.

Over een antwoord van Huygens is niets bekend.

Datering: De brief mist plaats en datering. Gezien de inhoud van deze brief, heeft Huygens gereageerd op de op 13 december 1649 (**5014**) toegezonden snaren, en is deze brief daar weer een antwoord op. Worp plaatste deze brief tussen brieven van 19 en 29 maart 1650, welke plaatsing hier aangehouden is.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 37: brief (dubbelvel, 21x31cm, a | d; autograaf).

Vroegere uitgaven: Unger 1891, pp. 205-206: volledig.

— Worp 5, nr. 5033, p. 39: volledig.

Namen: Appels; Gonzales Coques; Frederik Hendrik; Jacob Jordaens; Maurits; Matthijs Musson; Janusz Radziwill; Amalia van Solms.

Plaats: Polen.

Glossarium: luyt (luit); snaar (snaar).

Transcriptie

À Monsieur

Monsieur Huygens, Singneur de Suilichem, Chevalier, Conseller et Secrétaire de Son Altesse le Prince d'Orange,

à La Haye.

Port.

Mijnheer,

Bij abuys soo heeft UEds. brief eenige daegen hier gelegen sonder denselven gelesen te hebben. Soud anders niet gemanqueert hebben eerder t'antwoorden. Ick verstaen het contrefeitsel van Prins Hendrick sal gesonden werden ende dat van Prins Mauritius dat men dat sal nemen op die maniere gelijk hij den meesten sijns levens den baert heeft gedraegen. Dat is licht te doen den baert vierkant oft spits te maecken, maer diene evenwel de tronie te hebben van dien ouderdom gelijk Sijne Excellentie doen is geweest. Aengaende wanneer ick mijne stucken ende Sieur Jordaens ende Sieur Gonsales sij de haere sullen gedaen hebben, ick hebbe voor desen wel gehoort dat Haere Hoocheyt te voren hadde staet gemaect van de stucken te hebben tegen Mayo, waernaer ick mij hebbe gereguleert in den hope daertegen gedaen te hebben oft seer naer, ende Sieur Gonzalez segt van gelijcken, doch Sieur Jordaens meijnt dat hij van nu af bijkans gedaen heeft, soo ick verstaen hebbe.

Mij is lief dat UE de snaren sijn aengenaem geweest, want 't is een waer daer men lichtelijck ondancck van kan haelen, ¹van 't slacht noten oft castanien: men kander niet binnenin sien. Aengaende de luyt van Sieur Appels: Sieur Gonzalez werckt erin ende ick van gelijcken, doch 't schijnt den Poolschen Oorloogh met de Cosacken heeft er beletsel van geweest, waerdoor Sieur Musson, agent van den Prince Radzivil, klaagt niet

1. <wan>.

wel met gelt beset te sijn, doch hij hoop dat haest sal beteren, terwijl den oorloogh schijnt te cesserem. Sal hyermede mij recommanderen in UEd. gratie ende blijven,

UEd. dienstwilligen dienaar
Thom. Willeboirts.

Vertaling

Aan de heer Huygens, heer van Zuilichem, ridder, raad en secretaris van Zijne Hoogheid de prins van Oranje,
te Den Haag.

Port.

Mijnheer,

Per ongeluk heeft uw brief hier enkele dagen gelegen, zonder dat ik hem heb gelezen. Anders zou ik wel eerder hebben geantwoord. Ik begrijp dat het portret van prins [Frederik] Hendrik zal worden opgestuurd, en dat men dat van prins Maurits zo moet nemen, zoals hij het grootste deel van zijn leven zijn baard heeft gedragen. Nu is het gemakkelijk om de baard vierkant of puntig te maken, maar ik moet wel het gezicht hebben zoals hij er op die leeftijd uitzag. Wat betreft het tijdstip waarop ik mijn doeken, en de heer [Jacob] Jordaens en de heer Gonsalez [Coques] de hunne af zullen hebben, heb ik al eerder gehoord dat Hare ²Hoogheid erop had gerekend ze tegen mei in bezit te hebben, waarop ik mij heb gericht, in de hoop het tegen die tijd af te hebben of bijna af, en de heer Gonsalez zegt hetzelfde, maar de heer Jordaens denkt dat hij nu bijna klaar is, naar ik heb begrepen.

Ik ben blij dat de snaren u zijn bevallen, want het is spul waaraan men zich gemakkelijk kan bekopen, net als bij noten en kastanjes: men kan er niet ín kijken. Wat betreft de luit van de heer Appels: de heer Gonsalez werkt eraan, net als ik, maar het schijnt dat de Poolse oorlog met de Kozakken vertraging heeft veroorzaakt, waardoor de heer [Matthijs] Musson, agent van prins [Janusz] Radziwill, klaagt niet genoeg geld te hebben, maar hij hoopt dat het snel beter zal worden, omdat de oorlog ten einde schijnt te lopen. Ik zal mij hiermee aanbevelen in uw gunst en blijven,

uw dienstwillige dienaar
Thomas Willeboirts.

CONSTANTIJN HUYGENS [DEN HAAG]
AAN CHRISTINA VAN ZWEDEN [STOCKHOLM]
5 APRIL 1650
5036

Samenvatting: Huygens introduceert zichzelf als schrijver van de Oranjes en memoreert het opsturen van de *Momenta desultoria* en de *Pathodia*. Dan meldt hij zijn vriendschap met Descartes en zijn bewondering voor diens werken. Hij biedt zijn diensten aan, met name waar het gaat om teksten voor het graf van Descartes.

Bijlage: gedichten op het overlijden van Descartes (Huygens).

Vermoedelijk aan Chanut gestuurd op 26 juli 1650, samen met Huygens' brief aan Chanut van 26 juli 1650 (5050). Chanut overhandigde de brief aan Christina. Over een antwoord van Christina van Zweden is niets bekend.

Primaire bronnen: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIV, nr. 419, fol. 513: ontwerp (enkelvel, 20x30xm, a□b [a=513v, b=513r]; autograaf). Al is dit vel duidelijk een ontwerp en niet een verzonden brief, het is van een verzendadres voorzien en gevouwen geweest alsof het verzonden is geweest.

— Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLV, nr. 419, fol. 149r-150r: later afschrift naar ontwerp (Constantijn [V] Huygens).

Vroegere uitgave: Worp 5, nr. 5036, p. 40: samenvatting.

Namen: Caspar Barlaeus; Ludwig Camerarius; Lars Cantersten; Demetrius; René Descartes; Elisa [= Dido]; Frederik Hendrik; Nicolaas Heinsius; Marin Mersenne; Claude Saumaise; Johan Axelsson Oxenstierna; Pieter Spiering Silfvercrona; Stagira [= Aristoteles]; Vergilius; Gerardus Vossius; Willem II.

Plaatsen: Frankrijk; Parijs; Stagira.

Titels: *Momenta desultoria*; *Pathodia*.

Glossarium: modulus (muziek) musicus (muzikaal); psalmus (psalm).

Opmerkingen: Zie ook de brieven aan Chanut van 26 juli 1650 (5050) en van 25 februari 1651 (5107).

Transcriptie

¹Serenissimæ Potentissimæ Principi

Christinæ, Suecorum, Gothorum, Vandalorum, etc. Reginæ, etc.

²Ad Christinam Sueciæ Reginam.

VII Calendas Sextiles 1650.

Serenissima ac Potentissima Regina,

Quis et cujus ego sim, qui è Batavis te compellatum eo, tam te scire parum attinet, quam solis interesse dicas quotam in acervo paleam formica bajulet. Neque eo quidem perillustri nomine investigari mereo, quod inter populares meos voce et calamo eminentissimæ virtutis tuæ præconem ago perpetuum et indefessum: nam vel hoc indicio non est, quod certius de me statuas quam quod orbis Christiani incola sum, et cum universis loquor, quæ nemo nescit. Quis enim de Christinâ silet? Ajunt me apud Invictos Arausii Principes quodammodo gratiosum tota quinque lustra secretioribus consiliis implicitum non inutilem operam navasse nec plebejam.

Ajunt aulicas occupationes musis interpolasse minùs infeliciter nonnullis qui solis hodiè studiis immersi aliquod inter literatos nomen tuentur. Neque inter Cantersteinios tuos, Salmasios, Heinsios, Vossios, Camerarios et ipsos Oxenstiernios aliquis fortasse huic veritati testimonium subducturus est. Ne Spiringium

1. KA XLV vermeldt het adres in de marge.

2. Naam geadresseerde en [verzend]datum later toegevoegd.

quidem latet: quippe qui fasciculum olim sibi commendatum Majestati Tuæ meo nomine transmittendum recepit. Erant in illo Poematum meorum libri quos *Momenta desultoria* inscripserat editor Casparus Barlæus; erat item *Pathodia sacra*, Psalmi Latini musicis à me modulis aptati, quorum editionem Lutetiæ Marinus Mersennus procuraverat. Habeant sua fata | 149v | libelli, quæ ut haberent fato placuerit. Equidem an perlati fuerint ad augustas manus tuas, hactenus ambigo, certè nos hæc novimus esse nihil, et si datam fortasse, quem dixi, amicus fidem fefellit, est quod utrique gratuler: tibi, ab illis næniis liberatæ, mihi, quod tenuitatis meæ illustrissimâ ³teste careo. Quidquid ejus rei sit, nondum satis caussæ arbitror, qui sim tiro, tuæ semper amicitia.

⁴Superat argumentum, quo, si non ames, utique me censeri patiære inter Majestatis Tuæ non indignissimos clientes. CARTESIUM amavi, Domina, et quem amaret ὁ θαυμάσιος ad finem, heu, brevis vitæ, visus sum meruisse. Hoc tandem nomine quis et cujus ego sim ne nescias, meo mihi jure postulo. In tuo septentrione solem illum occidentem vidisti; nec sine lachrimis quidem, nisi vehementer fallor. Splendet tamen ille post occasum, et splendet immortalis, quamdiu sol alter iste, et minores stellæ. Itaque te per magnos, nisi pateris et sacros, manes obtestor, fave parentantibus amicis intimis amico inæstimabili, eo genere facundia quod per singultum subsilit, et lacrimis, non atramento, explicatur. Neque alibi te in re seriâ offendat ⁵jocularis sermo. Invaluit hic nuper illa dictio, ex quo Gallia placuit, et applausum ibi sapientissimorum hominum tulit, qui Maronis castissimam majestatem ausus est ludos facere, et ad morientis Elisæ pyram admotas præficas in risum solvit. Nimirum gens imperatoria, quæ et inconstantia suæ et levitatis sectam quousque libet extendit, à quâ lepidissimâ tyrannide ne septentrionem quidem tuum immunem habes, ipsum Christiani orbis stilum, ubi libitum est, temperat, ⁶inovat, aut immutat; ipsis denique musis personam induit aut detrahit, pro imperio, ut hæc ubique nunc pari passu ambulent, Gallicè vestiri et loqui. Accedit quod cum Stagira, quam ὁ μακαρίτης oppugnaverat, debellanda porrò esset, insistendum quodammodo vestigiis invicti ⁷Polioretæ fuit, et, quam ille modestè scommate passim impetiverat, totis plaustis innectivis explodenda. Faciunt huc in illustri argumento loquaces nugæ, aliaque nonnulla ejusdem furfuris, quorum, ubi pertæsum fuerit, patior severis oculis ⁸intuearis, quæ porrò Philosophi tui tumulo elogia appendimus, non jocos commatis, sed quibus posteritati constare ⁹voluimus, quis iste et quanti Renatus fuerit, et quam futilem | 150r | de Phænice fabulam reddiderit unicus iste et nullo de cinere revicturus.

Vale, Princeps Principum augustissima, vale, et vive in illo sexu tuo verè Phænix altera, et si de ministris infimo cuiquam negotium das, qui verbo significet quam non indignè tuleris hanc audaciam, crede te grandi beneficio devincturum hominem Batavum, qui ¹⁰ubique hoc splendida servitutis pistrino esset, etiam non advocanti dudum se ad augustos pedes tuos prostratum ivisset, et in partem gratia involasset, quam musarum promiscuè patronis et clientibus, quæ te par est, magnificentia impertis. Is est,

Majestatis Tuæ humillius ac devotissimus cliens
[etc.]

5 Aprilis 1650.

Vertaling

Aan de edele en machtige vorstin

Christina, koningin der Zweden, Gothen, Vandalen, enz.

3. KA XLV: <vate>.

4. KA XLV: <Superest>.

5. <jocularis>; KA XLV: <jocularis>.

6. KA XLIV: <inmovat>.

7. KA XLV: <Polioretæ>.

8. KA XLV: <intuearis>.

9. KA XLV: <volumus>.

10. KA XLV: <absque>.

Aan Christina, koningin van Zweden.
26 juli 1650.

Edele en machtige koningin,

Wie ik ben en wiens, ik die uit de rijen der Nederlanders zich tot u richt, dát te weten is voor u even onbelangrijk als het in uw ogen voor de zon belangrijk is te weten het hoeveelste kafje in de korenschoof door een mier wordt verplaatst. Evenmin verdien ik het door u opgemerkt te worden omdat ik onder mijn landgenoten in woord en geschrift optreed als een vasthoudende en niet aflatende voorvechter van uw voortreffelijke begaafdheden; want hieruit volgt niet meer dan dat u over mij kunt zeggen dan dat ik een bewoner van de christelijke wereld ben, en over algemeen bekende zaken spreek die een ieder bekend zijn. Wie zwijgt immers over Christina? Ze zeggen dat ik, redelijk dienstvaardig jegens de onoverwinnelijke prinsen van Oranje, voor wel vijftiengint jaren in dienst als geheimraad, belangrijke en vorstelijke zaken heb bestierd.

Ze zeggen dat ik mij tussen de hofzaken door aan de muzen heb gewijd op een manier die niet ongunstig afsteekt bij diegenen die, omdat ze zich daarmee dag in dag uit bezighouden, enige naam hebben hoog te houden in de republiek der letteren. Misschien zal wel niemand onder uw ¹¹Canterstenen, Salmasiussen, Heinsiussen, Vossiussen, Camerariussen en zelfs Oxenstierna's zijn getuigenis aan deze waarheid onthouden. Het is zelfs bij [de heer Pieter] Spiering [Silfvercrona] niet onopgemerkt gebleven; hij heeft immers indertijd het pakket in ontvangst genomen dat hem was toevertrouwd om uit mijn naam aan u te worden overgebracht. In het pakket waren gedichten van mijn hand die de editor Caspar Barlæus de titel *Momenta desultoria* had meegegeven, alsmede de *Pathodia sacra [et profana]*, Latijnse psalmen door mij op muziek gezet, waarvan de uitgave tot stand kwam te Parijs, dankzij de hulp van [pater] Marin Mersenne. Mogen de boeken het lot ondergaan dat het lot heeft behaagd hen te laten ondergaan. Maar al verkeer ik nog steeds in het ongewisse of ze in uw edele handen zijn overgegeven, zeker weten wij dat deze dingen niets voorstellen, en als misschien de vriend die ik heb genoemd het gegeven vertrouwen heeft beschaamd, dan mag ik ons beiden gelukkig prijzen: u omdat u van die klaagzangen bent bevrijd, mijzelf omdat ik mij verlost weet van zo'n edele getuige van mijn gestuntel. Hoe het ook zij, ik die nog een leerling ben, voel mij nog niet genoeg zeker van mijn zaak om uw blijvende vriendschap te verwerven.

Er is nog een reden over waarom u, als u mij nog niet gedenkt, mij toch moet rekenen onder niet de geringsten van uw dienaars. [De heer René] Descartes was een van mijn vrienden, mevrouw, en ik scheen het te verdienen dat ¹²deze wonderbaarlijke man¹ mij tot het einde van zijn - ach! - veel te korte leven als vriend beschouwde. Daarom verlang ik terecht dat u weet wie ik ben en wiens ik ben. In uw noordelijke streken hebt u die zon [Descartes] zien ondergaan; zeker niet zonder tranen, tenzij ik mij zeer vergis. Toch schittert hij nog na de ondergang, en zal als onsterfelijke blijven schitteren, zolang als die andere zon er nog is, en de kleinere sterren. Daarom smeed ik u, bij zijn grote en, zo niet wat u betreft ook heilige, nagedachtenis, gun de intieme vrienden die een dodenoffer brengen aan hun onschatbare vriend die manier van welsprekendheid die voortkomt uit het gesnik, en slechts door tranen, niet door inkt, tot uiting kan komen. En laat niet de schertsende toon bij zo'n ernstige zaak u aanstoot geven. Onlangs kwam deze wijze van spreken hier in zwang, sinds die in Frankrijk bon ton is, en ¹²hij de goedkeuring van wijze mannen heeft weggedragen, die het heeft aangedurfd de onaantastbare hoogte van [Vergilius] Maro in het spel te betrekken, en de bij de brandstapel van de stervende ¹³Elisa aanwezige klaagvrouwen in lachen te laten uitbarsten.

Natuurlijk is dit heerszuchtige volk, dat zijn gedrag van onstandvastigheid en lichtzinnigheid overal waar het maar kan laat gelden, door welke alleraardigste tirannie u zelfs uw noordelijke contreien hebt laten beroeren, [natuurlijk is dit heerszuchtige volk] bezig om het uiterlijk van de Christelijke wereld zelf waar mogelijk aan te passen, te vernieuwen of te veranderen, en daarom zelfs de muzen een masker op te zetten of

11. Lars Cantersten verbleef als Zweeds gezant in de Republiek van 6 januari 1650 tot 17 mei 1650, in verband het Nederlands-Deense verdrag van 1649.

12. <<< wie?

13 = Dido.

af te rukken, naar believen, opdat deze [Muzen] overal met dezelfde pas rondlopen, om zich op z'n Frans te kleden en uit te drukken.

Daar komt nog bij dat, toen ¹⁴Stagira, waartegen de gestorvene zich had gekeerd, nog ¹⁵verder moest worden bestreden, men zich per se in de voetsporen van de onoverwinnelijke [Demetrius] Stedendwinger moest opstellen en de stad met alle strijdagens aaneengebonden moest worden weggevaagd, terwijl hij [Descartes] de aanval bescheiden en alom met een glimlach had ingezet. Hiertoe dienen [deze] welsprekende ¹⁶beuzelarijen over dit illustere onderwerp, en enige andere zaken van hetzelfde deeg, - waarnaar u wat mij betreft waar ze u hebben mishaaagd met strenge ogen mag kijken - die wij verder nog als lofzangen aan het graf van uw filosoof hebben verbonden, niet met een grappig onderwerp, maar waarmee wij het nageslacht duidelijk hebben willen maken, wie deze Renatus was en hoe groot, en hoe hij de fabel van de feniks krachteloos maakte, omdat hij enig was en nooit uit zijn as zal herrijzen.

Gegroet, allerwaardigste vorstin der vorstinnen, gegroet, en leef waarlijk als een andere, vrouwelijke feniks, en als u opdracht geeft aan de geringste van uw dienaren, u die met enkele geschreven regels moge laten zien dat u deze stoutmoedigheid niet onwaardig opvat, geloof dan dat u deze Nederlandse man met een bijzondere gunst aan u verplicht zult hebben, deze man, die, overal in deze tredmolen van schitterende dienstbaarheid, zelfs zonder daartoe te zijn geroepen, erop uit was om zich voor uw verheven voeten te werpen, en zich in dat deel van de genade te begeven dat u met de grootsheid die u eigen is, gelijkelijk uitdeelt aan de begunstigers en de dienaren van de muzen. Hij is

uw nederige en toegewijde dienaar
[enz.]

5 april 1650.

14. De plaats waar Aristoteles werkte.

15. Verwijzing naar anti-Aristotelische geschriften in Frankrijk in navolging van Descartes? <<<

16. *In mortem Renati Cartesii*, 15 maart 1650 (Gedichten 4, p. 232); *Epitaphium [Renati Cartesii]*, 15 maart (p. 232); *Du Latin*, 17 maart (nl. van *In mortem Renati Cartesii*; p. 233); *Stances my-burlesques sur la mort de Monsieur Descartes*, 21 maart (pp. 234-237); *Epitaphe de Monsieur Descartes*, 25 maart (p. 237); *VIDERAT IN TERRIS QUÆ NEMA VIDERAT INTER*, 31 maart (pp. 237-238).

HENDRIK BRUNO (HOORN)
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)
9 JUNI 1650
5045

Samenvatting: Bruno heeft met Boxhorn over de uitgave van Huygens' [Nederlandse] gedichten gesproken.

De psalmen van Van Heule zouden verkrijgbaar zijn bij Jacob Roels in Leiden, maar hij [Bruno] heeft ze nog niet kunnen aanschaffen.

Over een antwoord door Huygens is niets bekend.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 37: brief (enkelvel, 19x31cm, a | b; autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 5, nr. 5045, p. 43: onvolledig (<Conveni, ut jusseras ... fore arbitraberis.>), rest samengevat.

Namen: Marcus Zuerius Boxhorn; Christiaan van Heule; Plinius, Gaius Secundus (Plinius Major); Jacob Roels; Vespasianus, Titus Flavius.

Plaatsen: Amsterdam; Hooglandse-kerkgracht (Leiden); Leiden.

Titels: *De CL Psalmen* (Dathenus/Van Heule 1649); *Nederduytsche spraec-konst* (Van Heule 1633).

Glossarium: psalm (psalm).

Transcriptie

Mijnheer

Mijnheer van Zuylichem, Ridder, Raedt en Secretaris van Sijn Hoogheijt, etc.,

in 's Gravenhaghe.

Port van Amsteldam.

Perillustris Domine,

Conveni, ut jusseras, clarissimum Boxhornium de editione; eam ille lubens volens in se recepit. Restat itaque significes homini te meas accepisse ex quibus cognoveris quid ego mea sponte petierim, quidque ille ultro offerre atque amplecti gestiverit. Adde alia quæ, pro prudentiâ tuâ, ex usu fore arbitraberis. *Christiani van Heulen Psalmen en Letter-kunst op de Hooghlantsche Kerck-gracht tot eenen Roels* prostare dicebantur, quo equidem me continuo contulisset, si per angustiam temporis licuisset. Apud alios bibliopolas quos compellabam complures prope Academiam, non prostabant.

Quid addam, non occurrit, nisi ut mei memor esse digneris, mi patrone, mi Mecœnas. Addam Plinianâ voce ad Titum Vespasianum: jucundissime imperator. Scribebam ñH JVP4FJ" in procinctu ad pistrinum meum. Hornæ, IX Junii MDCL.

Perillustris Domine,

tuus omni observantia atque obsequio
Henricus Bruno.

1. Worp: <efferre>.

Vertaling

Aan de heer van Zuilichem, ridder, raad en secretaris van Zijne Hoogheid, enz.,

te Den Haag.

Brief vanuit Amsterdam.

Edele heer,

Ik heb, zoals u mij hebt opgedragen, met de edele heer [Marcus Zuerius] Boxhorn over de ²uitgave [van uw gedichten] gesproken; hij heeft die in dank aanvaard. Derhalve blijft slechts over dat u de man bericht dat u mijn brief hebt ontvangen, waaruit u vernomen hebt wat ik eigener beweging heb gevraagd, en wat hij daarboven nog heeft aangeboden. U moet daar nog andere zaken aan toevoegen, die u vanuit uw kennis dienstig lijken. Men zei dat ³*Psalmen* en de ⁴*Spraec*-kunst van Christiaan van Heule bij ene [Jacob] Roels op de Hooglandse Kerkgracht [te Leiden] verkrijgbaar zijn, waarheen ik mij onmiddellijk zou hebben gespoed als de drukte het mij nog mogelijk had gemaakt. Bij de verschillende andere boekhandels in de buurt van de Universiteit waar ik het heb geprobeerd, was het boek niet voorradig.

Wat ik nog toevoeg, gebeurt slechts opdat u zich verwaardigt om aan mij te denken, mijnheer en beschermer. Ik zal in de woorden van Plinius aan Vespasianus, toevoegen: gelukkige heer en beveler. Ik schreef ^Lin haast,^L aangejord voor mijn tredmolen. Hoorn, 9 juni 1650.

Edele heer,

met alle toewijding en onderwerping de uwe,
Hendrik Bruno.

2. Uit Bruno's brief aan Huygens van 2 mei 1650 (Worp 5, nr. 5041, p. 41) blijkt dat Huygens Bruno had verzocht Boxhorn te benaderen om editor te worden van een uitgave van zijn gedichten. Worp (5, p. 41, n. 4) veronderstelt dat het om een uitgave van de *Momenta desultoria* gaat, maar Bruno's brief aan Huygens van 28 februari 1651 (Worp 5, nr. 5108, p. 71) maakt duidelijk dat het een nieuwe bundeling van de Nederlandse gedichten betreft; van de Latijnse waren toen nog 700 exemplaren voorradig. Het plan ging overigens niet door.

3. Petrus Dathenus, herziening door Christiaan van Heule, *De CL psalmen des Propheten Davids* (Leiden: Jacob Roels, 1649).

4. Vermoedelijk Christiaan van Heule, *Nederduytsche spraec-kunst* (Leiden: Jacob Roels, 2/1633), maar misschien het recentere *Samuelis Ampzingii taelbericht der Nederlandsche spelling*, door Van Heule herzien (Wormerveer: Willem Symonszoon Boogaert, 1649) en dat tegelijk uitgegeven werd met Hendrik Laurenszoon Spiegel's *Kort-begrip leerende recht Duidts spreken* (ibidem 1649), waarvan het eerste deel de *Tweespraack van de Nederduytsche letterkunst*.

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]

AAN PIERRE CHANUT [STOCKHOLM]

26 JULI 1650

5050

Samenvatting: Huygens stuurt Chanut gedichten over Descartes en verzoekt hem deze Christina van Zweden ter hand te stellen. Hij vraagt Chanut na te gaan of zijn eerder opgestuurde *Pathodia* en *Momenta desultoria* goed zijn aangekomen.

Bijlage: Huygens aan Christina van Zweden, 5 april 1650 (5036); gedichten over Descartes (Huygens 1650).

Chanut overhandigde de bijlagen aan Christina van Zweden. Zijn antwoord aan Huygens is verloren gegaan.

Huygens antwoordde Chanut op 5 november 1650 (5079).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 2, pp. 435-436: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 5, nr. 5050, pp. 45-46: samenvatting.

Namen: Christina van Zweden; René Descartes; Lodewijk XIV; Pieter Spiering Silfvercrona.

Plaatsen: Zweden.

Transcriptie

À Monsieur Chanut, Ambassadeur de France en Suède.
26 Juillet 1650.

Monsieur,

Je m'avance à vous importuner de l'adresse de ce gros paquet, sur l'assurance que j'ose donner que ce qui regarde la mémoire de feu Monsieur Descartes, que vous avez honoré de vostre amitié particulière, ne scauroit estre mal accueilli de Vostre Excellence. Il y a donc icy, Monsieur, quelque pensée de ma façon sur le subject du trèspas de ce grand homme; mesmes quelque sorte d'inscription pour un tombeau, qu'on m'a dit que vous avez eu dessein de luy faire construire. Je ne prétens pas qu'il y serve. Je sçay que de vostre chef vous avez moyen de produire choses beaucoup plus convenables au subject, et bien plus dignes de la postérité. Mais, Monsieur, il m'a esté forcé de satisfaire ensemble à mon ardeur et à ma douleur, et comme la profusion des larmes, qui ne sont qu'une liqueur inutile, soulage l'affligé, il m'a semblé qu'en ne parlant que selon ma portée d'un si digne ami, dont la perte ne peut jamais estre assez regrettée, ni en publiq, ny en particulier, je pourroy adoucir l'amertume de mon cœur, et que toute sorte de gémissement seroit capable de me soulager de quelque mauvais accent qu'il fust entonné. | 436 |

Ainsi, Monsieur, il n'est pas jusqu'au stile burlesque qui n'ayt servi en ceste occurrence, parce que lors de l'arrivée de ceste funeste nouvelle nous estions en ceste cour sur ce passetemps-là, qui occupe aujourd'huy les beaux esprits en France, et s'est coulé dans les plumes estrangères par contagion et insensiblement, comme la mode se communique du midi au septentrion. C'est de quoy, Monsieur, j'ay pensé pouvoir divertir vostre incomparable Reine de Suède, si vous aviez la bonté de souffrir que ces mauvais papiers passassent par vos mains. J'y ay mesme recours par quelque forme de despit, de ce qu'en ayant ci-devant recommandé d'autres imprimez à Monsieur Spiering, qu'on m'avoit fait croire que la Reine ne seroit pas marrée de veoir, je n'ay jamais pu sçavoir qu'ils eussent esté delivrez, non pas mesme par le pauvre Monsieur Descartes, qui avoit prins la peine de s'en informer auprès du bibliothécaire de Sa Majesté. Je supplie Vostre Excellence d'aggréer que je cherche chez les estrangers la civilité que je n'ay pu trouver chez ceux de ma nation, et qu'il luy plaise m'oster de l'inquiétude, où je vivray jusques'à ce qu'elle aura prins la peine de me faire comprendre que la liberté dont j'use en son endroit, ne luy a pas depleu, jusqu'au dernier point. J'attens ceste faveur aveq mesme impatience que l'honneur de ceux de vos commandemens, qui me puissent trouver capable de tesmoigner par les effects de mes se[r]vices, comme véritablement je suis,

[Monsieur,

vostre] très humble serviteur

[C.H.]

Vertaling

Aan de heer [Pierre] Chanut, ambassadeur van Frankrijk in Zweden.
26 juli 1650.

Mijnheer,

Ik verstout mij om u lastig te vallen met de bezorging van dit dikke pakket in de zekerheid die ik durf te hebben dat alles wat de nagedachtenis aangaat van wijlen de heer [René] Descartes, die u hebt geëerd met uw bijzondere vriendschap, bij u slechts in goede aarde kan vallen. Het bevat dus, mijnheer, enige ¹gedachten van mij over het onderwerp van het verscheiden van deze grote man, zelfs een soort inscriptie voor een grafmonument, dat u, naar ik heb horen zeggen, van plan zou zijn voor hem te laten oprichten. Ik wil niet pretenderen dat deze [inscriptie] daartoe kan dienen. Ik weet dat u van uw kant in staat bent gepastere zaken voort te brengen in verband met dit onderwerp, die voor het nageslacht veel waardevoller zullen zijn. Maar, mijnheer, ik ben gedwongen tegelijk genoegdoening aan mijn hartstocht en mijn verdriet te schenken, en zoals de stroom der tranen, die slechts zinloos vocht zijn, de geslagene troost, zo scheen het mij toe dat ik, door slechts naar mijn statuur te spreken over een zo waardig vriend, van wie het verlies nooit genoeg kan worden betreurd, noch in het openbaar, noch besloten, daarmee mijn verbitterd hart verzachting zou kunnen bieden, en dat iedere vorm van verzuchting in staat zou zijn mij te troosten wat betreft elke slechte woordkeus die er maar zou kunnen weerklinken.

Aldus, mijnheer, is het zelfs de burleske stijl, die hier van nut heeft kunnen zijn, omdat wij op het moment dat dit tragische bericht ons bereikte, aan dit hof met dat tijdverdrijf bezig waren, dat tegenwoordig door de beste geesten in Frankrijk wordt bedreven, en dat doorgesijpeld is naar de buitenlandse pennen, door besmetting en nauwelijks merkbaar, zoals de mode zich van het zuiden naar het noorden verspreidt. Het is hierom, mijnheer, dat ik heb gemeend uw onvergelykelijke koningin [Christina] van Zweden enige afleiding te kunnen bezorgen, wanneer u zo goed wilt zijn toe te staan dat deze kwalijke papieren door uw handen [naar haar] gaan. In dezen kan ik zelfs een beroep doen op [mijn] gekrenktheid, in die zin dat ik, nadat ik tevoren enkele andere ²drukwerken had ³aanbevolen in de zorg van de heer [Pieter] Spiering [Silfvercrona], van welke werken men mij had doen geloven dat de koningin het niet onprettig zou vinden deze onder ogen te krijgen, nooit heb kunnen achterhalen of deze ook [inderdaad] zijn bezorgd, zelfs niet ⁴via die arme heer [René] Descartes, die de moeite had genomen daarnaar bij de bibliothecaris van de koningin te informeren. Ik verzoek u te willen toestaan dat ik bij buitenlanders nu de welwillendheid zoek die ik bij mijn landgenoten niet heb aangetroffen, en tevens dat u bij mij de ongerustheid weg wilt nemen waarin ik zal verkeren totdat u de moeite zult hebben genomen mij te laten weten dat de vrijheid die ik nu neem jegens u niet verkeerd is ontvangen, tot in het kleinste detail. Ik wacht op deze gunst met evenveel ongeduld als op de eer van die opdrachten van u, die zouden kunnen maken dat ik door de volvoering van mijn dienst zal kunnen getuigen, hoe waarachtig ik ben,

1. 'In mortem Renati Cartesii,' 15 maart 1650 (Gedichten 4, p. 232); 'Epitaphium [Renati Cartesii],' 15 maart (p. 232); 'Du Latin,' 17 maart (nl. van 'In mortem Renati Cartesii,' p. 233); 'Stances my-burlesques sur la mort de Monsieur Descartes,' 21 maart (pp. 234-237); 'Epitaphe de Monsieur Descartes,' 25 maart (p. 237); VIDERAT IN TERRIS QUÆ NEMA VIDERAT INTER, 31 maart (pp. 237-238).

2. *Pathodia en Momenta desultoria*.

3. Huygens aan Christina van Zweden, 6 maart 1648 (4775).

4. Huygens aan Descartes (Stockholm), 1649 (verloren)? En vervolgens Descartes aan Huygens, 1649 (verloren)?

[mijnheer,

uw] nederige dienaar
[Constantijn Huygens.]

JEAN-LOUIS CALANDRINI JR. (AMSTERDAM)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
24 SEPTEMBER 1650
5069

Samenvatting: Calandrini stuurt een brief van zijn vader Jean-Louis sr. door aan Huygens waarin deze het vertrek van Constantijn Huygens jr. uit Genève betreurt. Tevens meldt hij dat hij de brief van Huygens aan zijn broer François heeft ontvangen, uit handen van de jonge musicus [het is onbekend wie dat is] die hij in ieders gunst zal aanbevelen.

Bijlage: Calandrini sr. aan Huygens, 28 augustus 1650 (Worp 5, nr. 5064, p. 49).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 37: brief (dubbelvel, 21x30cm, a | -; autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 5, nr. 5069, p. 51: samenvatting.

Namen: Jean-Louis Calandrini sr.; François Calandrini; Constantijn Huygens jr..

Plaatsen: Genève; Rome; Zeeland.

Glossarium: musicien (musicus).

Transcriptie

Monsieur,

Recevant présentement de Genève la cy-enclose de Monsieur mon père pour vous, je n'ay voulu manquer aussitost vous la faire tenir, puisque sans doute elle vous donnera nouvelles du depart de Monsieur vostre fils, qui s'est fait regretter en ces cartiers-là, particulièrement à mon père, qui reçoit une extrême satisfaction en sa compagnie. Je joindray mes souhaits aux siens pour son heureux retour et cy-dedans recevrez aussi ses quittances de Genève et Rome.

J'ay reçu celle qu'il vous a pleu escrire à Monsieur mon frère par ce jeun'homme musicien. Je luy adresseray des amis et connoissances, autant que le peu d'habitude que j'ay en ce pays me le pourra permettre, jusques au retour de mondit frère de Zélande, où il se trouve pour quelque affaires. Je souhaiterois pouvoir vous tesmoigner en plus grande occasion combien je me sens honoré de l'honneur de vos commandements, estant avec verité et passion,

Monsieur,

vostre plus humble et obligé serviteur
Jean-Louis Calandrini.

D'Amsterdam, ce 24 Septembre 1650.

Vertaling

Mijnheer,

Ik heb niet gearzeld u de bijgesloten ¹brief van mijn ²vader, die ik zojuist uit Genève heb ontvangen, onmiddellijk toe te sturen, aangezien hij ongetwijfeld nieuws bevat over het vertrek van uw ³zoon, dat daar zeer wordt betreurd, vooral door mijn vader, die zeer veel genoegen aan zijn gezelschap beleefde. Ik voeg mijn wensen voor zijn veilige terugkeer aan de zijne toe, en verder zult u ook nog zijn kwitanties uit Genève en Rome ontvangen.

1. Jean-Louis Calandrini aan Huygens, 28 augustus 1650 (Worp 5, nr. 5064, p. 49).

2. Jean-Louis Calandrini sr.

3. Constantijn Huygens jr.

Ik heb de ⁴brief ontvangen die u aan mijn ⁵broer hebt geschreven, mij overhandigd door die jonge ⁶musicus. Ik zal hem bij vrienden en kennissen aanbevelen, voorzover mijn geringe bekendheid in dit land mij dat toestaat, tot de terugkeer van mijn genoemde broer uit Zeeland, waar hij enkele zaken afhandelt. Ik zou willen dat ik u bij een belangrijker gelegenheid zou kunnen laten zien hoezeer ik mij door uw opdrachten vereerd voel, omdat ik waarlijk en met hartstocht ben,

mijnheer,

uw nederige en verplichte dienaar
Jean-Louis Calandrini [jr.].

Amsterdam, 24 september 1650.

4. Huygens aan François Calandrini, zomer 1650 (verloren).

5. François Calandrini.

6. Het is niet bekend op wie dat betrekking heeft.

CHRISTIAAN HUYGENS (DEN HAAG)
AAN ZIJN BROER CONSTANTIJN (PARIJS)
12 OKTOBER 1650
5070A

Samenvatting: Christiaan Huygens raadt - mede uit naam van zijn vader - zijn broer Constantijn jr. aan niet te lang meer in Parijs te blijven. Hij bedankt voor een eerder door Constantijn jr. uit Parijs toegezonden lied.

Over een antwoord van Constantijn jr. is niets bekend.

Primaire bron: Londen, British Museum, Hs. Add 22953, fols. 85-86: brief (dubbelvel, ab | d, 20x31cm; autografisch).

Vroegere uitgave: OC 1, nr. 88, pp. 134-135: volledig.

Namen: Dirck van Leiden van Leeuwen; Willem II.

Plaatsen: Bordeaux; Genève; Zutphen.

Glossarium: chanson (lied).

Transcriptie

À Monsieur

Monsieur Huygens, Secrétaire de Son Altesse d'Orange,

à Paris.

16 St.

Mon frère,

Samedy passé Son Altesse est partie pour Zutphen et nostre père aussi, malgré qu'il en eust. Maintenant c'est par son ordre que je vous escriis celle-cy, et vous sçaurez de sa part que s'il y a apparence que la Cour doibve bientost revenir à Paris, comme il y en peut avoir, puisque l'accord de Bordeaux est fait, que vous la pourrez attendre là, si vous voulez, et employer encore quelques septmaines à la voir et fréquenter. Mais en cas qu'elle tarde encore longtemps, et qu'il faudroit demeurer jusqu'à bien avant dans l'hyver, il ayme mieux que vous reveniez, sans l'avoir veue, tant pour éviter en ce faisant les incommoditez du voyage, qui n'est desjà que trop malaisé, qu'affin qu'il ne soit frustrée de son conte et de son désir, qui ont tousjours esté de vous revoir sur la fin de cet automne. Voylà ce que porte ma commission, à laquelle mon conseil seroit du tout conforme, si c'estoit à moy à vous en donner.

Je vous doibs encore des remerciments de ce que vous avez pris la peine de me copier la chanson que vous m'envoyastes il y a quelque temps, et ne doute pas que vous n'en fassiez bonne provision pendant vostre séjour de Paris, mais seulement je crains qu'elles seront toutes de la légère sorte, que je sçay estre plus selon vostre fantasie. Si à vostre retour vous me voulez obliger de quelque chose de plus, ce sera en m'apportant un rasoir ou deux du coutelas, et un petit estuy de bonne mine; deux choses qu'on ne sçauroit trouver icy pour de l'argent.

Le temps viendra qu'en pareil cas j'auray aussi souvenance de vous, et pour ce qui est du présent, en tout ce que vous pouvez avoir affaire de moy, vous m'employerez comme estant,

vostre très-affectionné frère et serviteur
Chr. Huygens.

À La Haye, le 12e Octobre 1650.

Monsieur van Leeuwen est maintenant logé là, où vous l'estiez à Genève, et fait estat d'y demeurer cet hyver.

Vertaling

Aan mijnheer Huygens, secretaris van Zijne Hoogheid van Oranje,

te Parijs.

16 Stuivers.

Den Haag, 12 oktober 1650.

Mijn broer,

Afgelopen zaterdag is Zijne ¹Hoogheid vertrokken naar Zutphen, en onze vader ook, ondanks dat hij er geen zin in had. Nu schrijf ik u deze brief in zijn opdracht, en moet u namens hem weten dat wanneer er het op lijkt dat het hof spoedig naar Parijs terug zal keren, hetgeen mogelijk is aangezien het akkoord van Bordeaux is gesloten, dat u waar u bent op het hof kunt wachten, als u wilt, en nog enkele weken daar kunt doorbrengen met het hof regelmatig te bezoeken. Maar ingeval dat nog lang gaat duren, en u tot ver in de winter zou moeten blijven, zou hij liever zien dat u terug zou komen, zonder er te zijn geweest, zowel om aldus de ongemakken van de reis te vermijden, die toch al niet erg gerieflijk is, als om hem niet tegen te werken in zijn plan en zijn wens, die altijd zijn geweest u aan het einde van de herfst weer terug te zien. Ziehier wat mijn opdracht inhoudt, en waaraan mijn advies geheel identiek zou zijn, wanneer ik u dat had moeten geven.

Ik ben u nog dank verschuldigd voor de moeite die u heeft genomen het lied dat u mij enige tijd geleden hebt ²gestuurd te kopiëren, en ik twijfel er niet aan dat u tijdens uw verblijf in Parijs een flinke collectie hebt aangelegd, maar ik vrees wel dat ze allemaal van het lichtere soort zijn, waarvan ik weet dat ze meer aan uw geest beantwoorden. Als u mij bij uw terugkeer nog met meer wilt verplichten, dan kunt u dat doen door een stuk of twee scheermessen mee te nemen, en een klein etui dat er fraai uitziet, twee zaken die hier niet voor geld te verkrijgen zijn.

Er komt nog wel een tijd waarin zich een gelijke situatie zal voordoen, waarin ik dan ook aan u zal denken. En wat het heden betreft moet u mij in alles waarin u iets voor mij te doen zult hebben gebruiken als

uw toegewijde broer en dienaar
Christiaan Huygens.

De heer [Dirck van Leiden] van Leeuwen verblijft momenteel daar in Genève, waar u ook was gelogeed, en rekt erop daar de winter door te brengen.

1. Willem II.

2. Constantijn Huygens jr. aan zijn broer Christiaan, september 1650 (verloren).

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]

AAN PIERRE CHANUT [STOCKHOLM]

5 NOVEMBER 1650

5079

Antwoord op een verloren gegane brief van Chanut.

Samenvatting: Nu Huygens heeft begrepen dat zijn *Pathodia* en *Momenta desultoria* nog niet aan Christina zijn overhandigd, stuurt hij nieuwe exemplaren, alsook een exemplaar van de *Momenta desultoria* voor Chanut.

Bijlage: *Momenta desultoria* (twee exemplaren); *Pathodia*.

Kennelijk door Chanut niet beantwoord. Huygens schreef opnieuw op 25 februari 1651 (5107).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 2, pp. 423-425: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 5, nr. 5079, p. 55: samenvatting.

Namen: Christina van Zweden; Claude Saumaise.

Plaatsen: Zweden.

Glossarium: musique (muziek).

Transcriptie

À Monsieur Chanut, Ambassadeur de France en Suède.
5 Novembre 1650.

Monsieur,

Mon dessein estoit de ne revenir pas à vous importuner que je ne me visse à bout de mes enquestes après ce malheureux paquet, que vous avez prins la peine de me dire n'avoir jamais esté rendu à la Reine de Suède. Mais le mystère de cest abus me demeurant tousjours caché, quoyque je présume de le découvrir un jour, je fay scrupule de plus demeurer en faulte de rendre à Vostre Excellence les très-humbles remercimens que je luy doibs, de ce qu'elle a daigné s'employer sans retenue à produire mes folies au throsne de ceste éminente majesté. Encor, Monsieur, n'est-ce pas là toute l'obligation que je vous ay? Le stile de vostre lettre me fait doubter que ceste mesme bonté se doibt estre estendue jusques à soustenir mes foiblesses, et à donner à la Reine quelqu'impression, si avantageuse de ce peu que je vaulx, que vous l'en auriez laissée en disposition de m'honorer d'un mot de response de sa main. Seroy-je pas ingrat de m'estimer cet office que par son succès? Non, Monsieur, il est raisonnable que je le prévienne, et que ces lignes protestent pour moy, que j'avoue vous debvoir desjà ce que peut arriver, quoyqu'il n'arrive jamais, parce que sans vous il ne pouvoit jamais arriver que je l'espérasse. Et, c'est en suite de ceste récoignoissance que j'offre à Vostre Excellence tous les services réciproques qu'elle pourroit avoir occasion de m'imposer, en la suppliant de faire | 424 | estat que je m'en acquitteray aveq des promptitudes, qui vous feront cognoistre que j'ay le cœur tout conforme à la main, et que je n'avance rien icy que de son abondance.

Vous me pardonnerez bien cependant, Monsieur, qu'afin de ne passer pour fourbe auprès de la Reine, comme luy ayant parlé de paquets chimériques, que des vents enchantez pourroient avoir emportez, je retourne à vous supplier très humblement de vouloir faire rendre à son bibliothécaire les deux livres cy-joints, pareils à ceux que mon malheur et la malice d'autres ont faits esgarer. Il y a, comme j'avois dit, de la poësie et de la musique pour la Reine; pour vous, Monsieur, de la poësie seulement. Sa Majesté, à ce qu'on nous dit, a de la passion pour l'une et l'autre, et les entend et les caresse toutes deux. Vostre Excellence me fera assez de faveur, si, parmi ses occupations plus masles, elle n'est contente que de m'entendre parfois rimer. En tout cas, ce second exemplaire pourra servir à estre feuilleté par avance, pour bien examiner si l'autre pourroit tenir la place d'un melon médiocre au dessert des grandes estudes de la Reine. Vous avez, Monsieur, la vie et la mort de l'un et de l'autre en vos mains, et en ce serez absolument comme il vous plaira. J'estimeray mes heures aussi heureuses d'estre supprimées par vostre prudence, que si vostre bonté les publioit, quand vous le trouverez convenir ainsi.

Me permettez-vous de dire icy un mot du pauvre Monsieur de Saumaise? Je le nomme ainsi | 425 | parce que le bruit qui court de sa maladie desespérée me le fait croire ou craindre mort. Enfin vostre septentrion veut-il enterrer tout ce que la chrestienté a fait naistre de plus excellent? Nous avons bien prognostiqué à ce petit corps infirme, qu'un voyage de Suède l'escraserait, *sed fuit in fatis*. Il me reste pourtant quelque espérance de la fausseté de ceste première nouvelle, qui retient les dernières de mes larmes. Je prie Dieu qu'elle me soit confirmée avec la vérité de celle de vostre santé très heureuse, afin que la Suède ne semble tousjours affamée de nouveau des corps de tous les grands hommes, comme sa Reine l'est de leurs esprits. Je finis dans ce vœu, en vous conjurant de me continuer l'honneur de me croire,

Monsieur,

de Vostre Excellence le très humble et très obligé serviteur
[C.H.].

Vertaling

Aan de heer [Pierre] Chanut, ambassadeur van Frankrijk in Zweden.
5 november 1650.

Mijnheer,

Ik was niet van plan u nog eens lastig te vallen met de mededeling dat er nog geen einde was gekomen aan mijn navragen naar dat ongelukkige ¹pakket, waarover u mij heeft willen ²mededelen dat het nooit aan koningin [Christina] van Zweden is overhandigd. Maar terwijl het geheim voor dit falen voor mij nog immer in nevelen is gehuld, hoewel ik denk dat ik de toedracht wel eens zal ontdekken, doe ik moeite bij u nog verder in het krijt te staan door u de verschuldigde dankzegging te brengen voor het feit dat u zich zonder terughoudendheid heeft laten lenen om mijn dwaasheden ten overstaan van deze voortreffelijke vorstin te vertonen. En daarenboven, mijnheer, is dat dan de enige verplichting die ik jegens u heb? De strekking van uw brief doet mij vermoeden dat deze welwillendheid moet hebben gereikt tot aan de ondersteuning van mijn probeersels, teneinde de koningin een zo gunstig idee te geven van het geringe wat ik vermag, dat u haar in een stemming zoudt hebben kunnen brengen mij met een antwoord van haar hand te willen vereren. Zou het niet ondankbaar van mij zijn deze dienst alleen te waarderen op basis van het welslagen? Nee, mijnheer, het is redelijk dat ik daarop vooruit loop, en dat deze regels voor mij ervan getuigen dat ik erken reeds bij u in de schuld te staan voor wat kan gaan gebeuren, ook al gebeurt het misschien wel nooit, aangezien zonder u nimmer had kunnen gebeuren wat ik hoopte. En het is vanwege deze erkenning dat ik u alle wederdiensten aanbied welke u mij zou kunnen opdragen, terwijl ik u vraag er zeker van te zijn dat ik mij ervan zal kwijten met een directheid die u zal doen weten dat mijn hart gelijk mijn woord is, en dat ik hier niets anders naar voren breng dan de overvloed daarvan.

U zult mij overigens willen vergeven, mijnheer, dat teneinde geen bedrieger te lijken in de ogen van de koningin, aangezien er haar verteld is over denkbeeldige pakketten, die door betoverde winden zouden zijn meegevoerd, ik andermaal u nederig verzoek aan haar bibliothecaris deze twee bijgevoegde boeken te overhandigen, identiek met die welke door mijn ongeluk en andermans kwade wil zijn weggeraakt. Zij bevatten, zoals ik reeds uiteen heb gezet, ³poëzie en ⁴muziek voor de koningin, voor u slechts poëzie. Hare Majesteit heeft, naar men ons vertelt, een passie voor zowel het ene als het andere, en begrijpt en koestert beide. U zou mij al genoeg begunstigen, wanneer u, tussen al uw serieuze bezigheden door, niet tevreden zult zijn, zonder mij wat te hebben horen rijmen. In ieder geval zal dit tweede exemplaar kunnen dienen om vooraf

1. *Pathodia* en *Momenta desultoria*.

2. Chanut aan Huygens, herfst 1650 (verloren?).

3. *Momenta desultoria*.

4. *Pathodia*.

te worden doorgebladerd, om goed te kunnen onderzoeken of het andere exemplaar kan dienen als een middelmatige meloen te midden van het nagerecht van de grote studiën van de koningin. U heeft, mijnheer, leven en dood van beide in handen, en u mag er volledig over beschikken zoals het u behaagt. Ik zal mijn momenten even gelukkig achten wanneer ze achterwege blijven door uw voorzichtigheid, als wanneer uw goedheid ze openbaart, wanneer u meent dat dat passend is.

Staat u mij toe hier een woordje te zeggen over de arme heer [Claude] de Saumaise? Ik noem hem aldus omdat de geruchten die over zijn vreselijke ziekte de ronde doen mij doen veronderstellen dan wel vrezen dat hij overleden is. Welnu, wil uw noorden dan alles begraven wat de christelijke beschaving aan meest voortreffelijks heeft voortgebracht? Wij hadden het goed ingeschat wat betreft dat kleine zwakke ⁵lichaam, dat een reis naar Zweden het zou verwoesten, ^Lmaar het lag in het lot besloten.^J Overigens heb ik nog enige hoop aangaande de onjuistheid van dit eerste bericht, die mijn laatste tranen binnen weet te houden. Ik bid tot God dat ik hiervan een bevestiging moge krijgen, tegelijk met die van uw goede gezondheid, zodat Zweden niet altijd de schijn heeft hongerig te zijn naar de lichamen van alle vooraanstaande personen, zoals de koningin ervan dat is naar hun geestesgaven. Ik eindig met deze wens, u bezwerend mij de eer te blijven gunnen te geloven dat ik ben,

mijnheer,

uw nederige en verplichte dienaar
[Constantijn Huygens].

5. Namelijk dat van Descartes.

JOHAN VAN REEDE [DEN HAAG]
AAN CONSTANTIJN HUYGENS [DEN HAAG]
20 DECEMBER 1650
5084A

Naar aanleiding van het terugsturen van een theorbe door Huygens aan Van Reede.

Samenvatting: Van Reede stuurt een theorbe in plaats van het instrument dat Huygens zojuist heeft geretourneerd en dat eventueel tot theorbe zou worden omgebouwd.

Door een knecht van Van Reede naar Huygens gebracht. Over een reactie van Huygens is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Huisarch., Inv. G1, nr. 8, dl. 4: brief (dubbelvel, 19x30cm, a | d; autograaf).
De brief is ingebonden vóór de laatste brief van de correspondent vóór Van Reede, namelijk Ploos van Amstel.

Vroegere uitgave: Worp 1, nr. 569, p. 307: samenvatting, met als datum 20 december 1630.

Glossarium: theorbe (theorbe).

Transcriptie

Mijnheere

Mijnheere van Zuilichem.

Mijnheere,

Ick sende hiernevens ene theorbe. UEd. gelieve mij door mijn dienaar te laeten weten of desen beter van resonantie is als die UEd. hydenmorgen mijn terug heeft gesonden, als die tot ene theorbe sou worden gemaekt, indien beter en bequamer is, wat UEd. die oordeelt waerdich te sijn. En versoecke mijn te excuseren dat ick UEd. moelijck valle. Dewijle het evenwel in UEd. element is, vertrouwe niet onaengenaem van diegene die blijft,

Mijnheere,

UEd. ootmoedigen dienaar
Johan van Reede.

20 December 1650.

Vertaling

Aan de heer van Zuilichem.

Mijnheer,

¹Ik zend u hierbij een theorbe. Ik hoop dat u zo goed wilt zijn mij via mijn knecht te laten weten of deze beter van resonantie is dan het instrument dat u vanmorgen aan mij terugstuurdte, wanneer dat instrument tot een theorbe zou worden omgebouwd, als deze [inderdaad] beter is naar wat u denkt dat het instrument waard is. Ik

1. Gezien het feit dat Van Reede reageert op het terugzenden van een luit op de ochtend van dezelfde dag, moet de brief wel vanuit Den Haag zijn geschreven. Bovendien kondigt Van Reede in zijn brief van 23 oktober 1650 (Worp 5, nr. 5075, pp. 53-54) zijn spoedige komst naar Den Haag aan.

verzoek mij te verontschuldigen dat ik u lastig val. Aangezien dat in uw aard ligt, vertrouw ik erop dat u mij dat niet euvel duidt, die blijft,

mijnheer,

uw ootmoedige dienaar,
Johan van Reede.

20 december 1650.
